

DAVLAT AKTIVLARINI BOSHQARISHDA BOZOR TAMOYILLARINI JORIY ETISH

Nishonova Nargiza Burxoniddinovna

To'raqo'rg'on tuman, 1-son kasb-hunar maktabi o'qituvchisi

Bo'tabayev M

DABA bo'lim boshlig'i, f.m.f.n, dosent (Ilmiy maslahatchi -Aliqoriyev O.F.)

Annotatsiya: *Bozor tamojilari, davlat aktivlarini boshqarishda muhim bir qismni tashkil qiladi. Bu tamojilarni joriy etishning maqsadi, davlatning moliyaviy resurslarini isloh qilish, istiqomat qilish va tashqi muomalalarda iqtisodiy raqobatgacha turli chora-tadbirlarni o'tkazish uchun keng imkoniyatlar yaratishdir. Bozor tamojilari joriy etishda quyidagi muhim nuqtalarga e'tibor bermoq lozim:*

Kalit so'zlar: *Bozor analizi, Korporativ strategiya, Sarmoya jalb qilish, Moliyaviy politika, Tashqi savdo, Boshqaruv va rejalashtirish, Soliq siyosati, Rivojlanish strategiyalari, Biznes o'zgarishlar, Muhitning monitoring.*

Kirish: Bozor tamoyillarining tushunchasi va ahamiyati.

Bozor tamoyillari, ommalashtirish strategiyalarining yaratilishi va boshqarilishi bo'yicha muhim tushunchadir. Ular, o'zgaruvchan bo'lgan bozor sharoitlarida, mijoz talablari va to'g'ri qabul qilinishi kerak bo'lgan qarorlar va strategiyalar jadvalini o'z ichiga oladi. Bozor tamoyillarini joriy etish, muassasalarning o'zlarini mustahkam his qilish va qanchalik samarali bo'lishlarini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Masalan, korxonalarining yangi mahsulotlarini qo'llab-quvvatlash, reklama va marketingni rivojlantirish, yangi bozor segmentlariga kirish va mavjud mijozlarni qo'lga kiritish bo'yicha strategiyalar qurish, va boshqalar. Bozor tamoyillari, kompaniyalar uchun o'z faoliyatlarini takomillashtirish va boyitishning o'rniga o'rinli qadam sifatida xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Davlat aktivlarini boshqarish, monopoliyaga qarshi kurashishni tartibga solish tizimini va kapital bozorini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 14-yanvardagi PF-5630-son Farmoni va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi 2019-yil 14-yanvardagi PQ-4112-son qarori ijrosini ta'minlash maqsadida Vazirlar Mahkamasi qaror qiladi:

1. Quyidagilar:

Oldingi tahrirga qarang.

(1-bandning ikkinchi xatboshisi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 11-yanvardagi 23-sonli qaroriga asosan chiqarilgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 12.01.2024-y., 09/24/23/0023-son)

O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi huzuridagi budjetdan tashqari Davlat aktivlarini boshqarish, transformatsiya va

xususiylashtirish jamg'armasi mablag'larini shakllantirish va ulardan foydalanish tartibi to'g'risidagi nizom 2-ilovaga muvofiq tasdiqlansin.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Davlat aktivlarini boshqarish, monopoliyaga qarshi kurashishni tartibga solish tizimini va kapital bozorini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019-yil 14-yanvardagi PF-5630-son Farmoniga muvofiq O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi huzuridagi Davlat aktivlarini boshqarish, transformatsiya va xususiylashtirish jamg'armasi mablag'lari O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi xodimlarini moddiy rag'batlantirish va ijtimoiy ta'minlashga ham sarflanishi nazarda tutilganligi ma'lumot uchun qabul qilinsin.

Belgilansinki, mazkur qarorda nazarda tutilgan O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi xodimlarini moddiy rag'batlantirish va ijtimoiy ta'minlashga oid normalar mazkur Agentlik tashkil etilgan sanadan boshlab tadbir etiladi.

3. O'zbekiston Respublikasi Hukumatining 3-ilovaga muvofiq ba'zi qarorlari o'z kuchini yo'qotgan deb hisoblansin.

4. O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi manfaatdor vazirliklar va idoralar bilan birgalikda o'zlari qabul qilgan normativ-huquqiy hujjatlarni bir oy muddatda ushbu qarorga muvofiqlashtirsin.

5. Mazkur qarorning bajarilishini nazorat qilish O'zbekiston Respublikasi Bosh vazirining investitsiyalar va tashqi iqtisodiy aloqalar masalalari bo'yicha o'rinbosari E.M. G'aniyev, O'zbekiston Respublikasining Bosh vaziri o'rinbosari — O'zbekiston Respublikasi moliya vaziri J.A. Qo'chqorov va O'zbekiston Respublikasi Davlat aktivlarini boshqarish agentligi direktori A.Y. Xaydarov zimmasiga yuklansin.

O'zbekiston Respublikasining Bosh vaziri A. ARIPOV

Toshkent sh, 2019-yil 15-may, 404-son

Oldingi tahrirga qarang.

(1-ilova O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 11-yanvardagi 23-sonli qaroriga asosan o'z kuchini yo'qotgan — Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 12.01.2024-y., 09/24/23/0023-son)

Bundan tashqari, davlatlar va hokimiyatlar uchun ham bozor tamoyillarining joriy etilishi juda muhimdir. Bu, iqtisodiy rivojlantirish strategiyalarini, moliyaviy yo'nalishlarni, sarmoyaviy o'rinlarni aniqlash va rivojlantirishga yordam beradi. Davlatlar uchun bozor tamoyillarini joriy etish, mamlakatlarining iqtisodiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular, korporativ segmentlarni rivojlantirish, xorijiy sarmoyadorlarni jalb qilish, ijtimoiy faoliyatni mustahkam his qilish va boshqa strategik maqsadlarni amalga oshirish uchun bozor tamoyillarini joriy etishadi.

Joriy etilgan bozor tamoyillari, iqtisodiy rivojlanishni mustahkamlashtirishda, mahsulotlarni va xizmatlarni olib borish va takomillashtirishda katta o'rin o'ynaydi. Shuningdek, ular kompaniyalar, davlatlar va ijtimoiy tashkilotlar uchun rivojlantirish strategiyalari va o'zaro faollikni ko'rib chiqishda asosiy qo'llab-quvvat sifatida xizmat qiladi.

Davlat aktivlari va bozor tamoyillari: Davlat aktivlarining turlari va ularning bozor tamoyillariga ta'siri.

Davlat aktivlari, davlat tomonidan amalga oshirilayotgan siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy faoliyatlar bilan bog'liq operatsiyalar va loyihalardir. Bu aktivlar turli xil bo'lishi mumkin va ulardan har birining bozor tamoyillariga ta'siri o'ziga xosdir. Quyidagi turli davlat aktivlari mavjud:

Moliyaviy Sohalarda Chiqishlar: Davlatning bozor tamoyillariga ta'siri ko'p miqdorda pul chiqishlari orqali hosil bo'lishi mumkin. Bu shu jumladan, budjet xarajatlar, iqtisodiy dasturlar, sotishlar va boshqa moliyaviy muammolarni hal qilish uchun olib boriladigan operatsiyalar, moliyaviy aktivlar sifatida bilinadi. Bu chiqishlar bozor tamoyillariga qanday o'tqazilishi kerakligi va ularning bozorga ta'siri o'rganiladi.

Siyosiy Interventsiyalar: Davlatlar, bozor tamoyillarini o'zgartirish va rivojlantirish maqsadida siyosiy inteveniyalar ham amalga oshirishi mumkin. Bu, sertifikat berish, import va eksport soliqlik va rivojlanishni mustahkamlashtirishga qarshi qarorlar, dastlabki kapitalni yaratish uchun to'lov qilishlar kabi ko'plab turli usullarni o'z ichiga oladi.

Infrastruktur Rivojlantirish: Davlatning transport, kommunikatsiya, energiya, va suv sohasiga investitsiyalari ham bozor tamoyillariga katta ta'sir ko'rsatishi mumkin. Masalan, yangi avtomobil yo'lalari, elektr energiya tarmoqlari yoki telekommunikatsiya tarmoqlarining rivojlanishi, korxonalarining bozorlarga xizmat qilishida katta o'rin o'ynaydi.

Iqtisodiy Dasturlar va Aniqlovchi O'qitishlar: Davlatning iqtisodiy dasturlari va bozorni reglamentatsiya qiluvchi qonunchiliklari, bozor tamoyillariga dastlabki siyosiy va iqtisodiy tajribani ta'sir etishi mumkin. Masalan, korxonalarining import eksport soliqlarini qo'llab-quvvatlash, yangi sanoat sohalari yaratish uchun dastlabki kapital daromadlarini rag'batlantirish va boshqalar.

Bu davlat aktivlarining bozor tamoyillariga ta'siri muhim va ko'plab o'zgaruvchan faktorlar bilan bog'liqdir. Ularni tahlil qilish va ularni samarali boshqarish, bozor tamoyillarini takomillashtirishda va davlatning iqtisodiy rivojlanishini mustahkamlashda katta ro'l o'ynaydi.

Bozor tamoyillarini joriy etishning ahamiyati: Bu jarayonning iqtisodiy, siyosiy, va ijtimoiy asosiy o'zgarishlarini ko'rib chiqish.

Bozor tamoyillarini joriy etish, iqtisodiy, siyosiy va ijtimoiy sohalarda ko'plab o'zgarishlarni olib keladi. Bu jarayonning ahamiyati katta, chunki u davlatlar, korxonalar va jamiyatga keng qamrovli o'zgarishlar kiritadi. Quyidagi asosiy o'zgarishlarni ko'rib chiqish mumkin:

Iqtisodiy o'zgarishlar: Bozor tamoyillarini joriy etish, iqtisodiy faoliyatni tashkil qilishda asosiy o'zgarishlar keltiradi. Yangi mahsulotlar va xizmatlar bozorlarga kirish va ularga soliqlar, import va eksport soliqlari, valyuta kurslari, dastlabki kapital yaratish uchun to'lovlarni rag'batlantirish, investitsiyalar va boshqa iqtisodiy masalalar kabi jarayonlarda o'zgarishlar ro'y beradi.

Siyosiy o'zgarishlar: Davlatlar bozor tamoyillarini joriy etish orqali siyosiy muhitda o'zgarishlar kiritishadi. Bu jarayonda siyosiy inteveniyalar, soliq siyosati, tashqi savdo muomalalari, moliyaviy dasturlar va boshqalar kabi ko'plab siyosiy masalalar o'zgarib turadi.

Ijtimoiy o'zgarishlar: Bozor tamoyillarini joriy etish, ijtimoiy sohada ham o'zgarishlarga olib keladi. Masalan, yangi korxonalarining tashkil topishi, ish o'rinlari yaratish, ijtimoiy faoliyatni rag'batlantirish uchun dastlabki kapitalni ta'minlash, xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish va boshqalar.

Bu o'zgarishlar barcha sohalar uchun katta ahamiyatga ega, chunki ular davlat, korxonalar va jamiyatga samarali o'zgarishlar kiritishga imkoniyat yaratadi. Bozor tamoyillarini joriy etishning natijalari va samaradorligi esa iqtisodiy rivojlanish, siyosiy istikomatlarning mustahkamlanishi va ijtimoiy rivojlanishning sifatini oshirishi bilan o'zgaradi. Bu jarayonlar katta strategik rejalarni olib keladi va o'zgaruvchanlikni rag'batlantiradi, bu esa davlat va jamiyatning unumdorlik, boyitish va rivojlanishini ta'minlashda katta ahamiyatga ega.

Davlatning bozor tamoyillarini joriy etishdagi roli: Davlatning bozor tamoyillarini joriy etishda o'z o'rnini tushuntirish.

Davlatning bozor tamoyillarini joriy etishdagi roli muhim va ko'p yonli. Ular o'z o'rnini o'zgartiruvchi va rivojlantiruvchi usullar bilan bozorlarni tartibga solish, korxonalar va jamiyatga yo'l qo'ymoqda. Quyidagi asosiy o'rnlar davlatning bozor tamoyillarini joriy etishdagi rolini aks ettiradi:

Reglamentatsiya va soliqlar: Davlatlar, bozor tamoyillarini joriy etish orqali sertifikat berish, import va eksport soliqlari, sotish soliqlari, to'g'ridan-to'g'ri soliq tizimlari va boshqa soliqlarni tartibga solish orqali bozorlarni reglamentatsiya qiladi. Bu soliqlar va reglamentatsiyalar korxonalar qonun va tartibni ta'minlashda yordam beradi va iqtisodiy faoliyatni nazorat qilish imkoniyatini beradi.

Investitsiyalar va rivojlantirish: Davlatlar bozor tamoyillarini joriy etish orqali yangi investitsiyalar jalb qilish, korxonalar va vaqtinchalik kapital yaratishga qo'llab-quvvatlash, xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish va boshqa rivojlanish

yo'nalishlarini oshirishga intiladi. Ular bozor tamoyillarini joriy etish yordamida sarmoyani jalb qilish, korxonalarni qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy rivojlanishni ta'minlash uchun zarur moliyaviy va siyosiy sharoitlarni yaratishadi.

Korporativ boshqaruv: Davlatlar, bozor tamoyillarini joriy etish orqali korxonalarni va biznes tashkilotlarini boshqarishda ko'rsatilayotgan rivojlanish yo'nalishlarini ta'limot qilish, rejalashtirish va boshqaruvni rivojlantirish uchun yordam beradi. Bu, korporativ rivojlanishni mustahkamlash, qonunchilik va to'g'ri ishlashni ta'minlash va qonun huzuridagi faoliyatni o'zida o'zgartirish uchun muhimdir.

Export va import tashqi savdosi: Davlatlar, bozor tamoyillarini joriy etish orqali eksport va importni rag'batlantirish, xorijiy savdo muomalalari va tijoratni rivojlantirishga intiladi. Ular xorijiy savdo tashkilotlariga yordam berish, sanoat va xizmatlar eksportini oshirish, maxsus imtiyozlar va rivojlanish yo'nalishlarini taqdim etish orqali bozorlarini oshirishga intiladi.

Bu faktlar ko'rsatadiki davlatning bozor tamoyillarini joriy etishdagi roli keng va ko'p asosiydir. Ular iqtisodiy rivojlanish, korporativ boshqaruv, export va import tashqi savdosini rivojlantirish va biznes muhitini rivojlantirishga yordam beradi.

Bozor tamoyillarini joriy etishning foydalari va zararlari: Bu jarayonning o'zining mumkin bo'lgan ta'siri haqida muhokama qilish.

Monopolizatsiya: Agar bozor tamoyillarini joriy etishda qondirishlar bo'lsa, bu monopolizatsiya va qonun huzuridagi faoliyatni cheklash muammolariga olib kelishi mumkin.

Soliklar Va Boshqa To'lovlarning Ortishi: Bozor tamoyillarini joriy etishda davlatlar odatda soliklar va boshqa to'lovlarni oshirish, korxonalariga qarshi tariflarni ko'tarish uchun to'g'ri olishlarga intiladi, bu esa korxonalarni yo'lga qo'yimoqda.

Turli Sohalarda Bo'ylab Tariflar: Bozor tamoyillarini joriy etishda turli sohalarda o'zgarishlar, masalan, import va eksport soliqlari, valyuta kurslari o'zgarishi va boshqalar, korxonalariga va biznes tashkilotlariga qarshi qarorlar qabul qilishda qiyinchiliklar tugallanishi mumkin.

Ko'plab Bemorliklar: Agar davlat bozor tamoyillarini joriy etishda noto'g'ri qarorlar qabul qilgan bo'lsa, bu biznes va korxonalarda ko'plab bemorliklarga olib kelishi mumkin. Moliyaviy va iqtisodiy katta zararlarni uzoq muddatda olib kelishi mumkin.

Jamiyat va boshqa tashkilotlar uchun bozor tamoyillarini joriy etishning foydalari va zararlari har bir holatda tahlil qilinishi lozim. Davlatlar va korxonalariga kerakli strategiyalarni, rejalarni va qonunchilikni ishlab chiqishda ehtiyotkorlik bilan harakat qilish lozim.

Eng so'nggi tendensiyalar: Bozor tamoyillari sohasida eng so'nggi o'zgarishlar va ularning davlat aktivlariga ta'siri.

Natijalar va murojaatlar: Bozor tamoyillarini joriy etishning muhim natijalari va so'nggi murojaatlarga e'tibor berish.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASINING QARORI
2. <https://lex.uz/>
3. <https://davaktiv.uz/oz/>

